

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Волинський національний університет імені Лесі Українки

**Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента**

РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ

підготовки другого (магістерського)

(назва освітнього рівня)

Луцьк – 2025

Силабус освітнього компонента РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ другого (магістерського) рівня вищої освіти

Розробник: Маковецька Л.О., доцент кафедри економічної та соціальної географії, кандидат географічних наук.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

Алла ПОТАПОВА

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри

Економічної та соціальної географії

протокол № 1 від 27.08. 2025 р.

Завідувач кафедри:

Тарас ПОГРЕБСЬКИЙ

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	<i>Галузь знань А Освіта Спеціальності А4 Середня освіта Предметна спеціальність А 4.07 Середня освіта (Географія) Магістр</i>	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 1
		Семестр 1-ий
		Лекції :10 год.
		Практичні (семінарські): 14 год. Лабораторні - год. Індивідуальні - год.
		Самостійна робота : 88 год.
		Консультації: 8 год.
ІНДЗ: немає	Форма контролю: залік	
Мова навчання Українська		

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Маковецька Лариса Олексіївна

Науковий ступінь *Кандидат географічних наук*

Вчене звання *доцент*

Посада *доцент*

Контактна інформація (м. т. 0953223654, makovetska.larisa@vnu.edu.ua)

Дні занять (<https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. *Анотація курсу.* Формування світогляду вчителів географії, їх професійне зростання значною мірою визначається освітнім компонентом «Розміщення продуктивних сил», який сприяє формуванню нового економіко-географічного мислення, без якого неможливо успішно вирішувати сучасні регіональні проблеми та формувати краєзнавчий підхід дослідження у закладах освіти.

У процесі вивчення здобувачі освіти мають сформувати комплексне, просторове сприйняття території та її господарських процесів з позицій зростання ролі людського чинника в усіх сферах суспільного виробництва, вміти дослідити інтегральний потенціал території у формуванні продуктивних сил та необхідності врахування досягнень науково-технічного прогресу у вирішенні економічних, управлінських та інших проблем.

Методика вивчення освітнього компонента передбачає розгляд питань, що досліджуються у взаємозв'язку з категоріями економічної теорії, фізичної географії, економічної та соціальної географії, соціології.

Предметом вивчення освітнього компонента є: території різних таксономічних рівнів, у тому числі на прикладі України; різного роду проблеми територій щодо розміщення продуктивних сил; територіальні аспекти соціально-економічного життя; удосконалення механізмів і методів управління і регулювання господарською діяльністю.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання освітнього компоненту «Розміщення продуктивних сил» є вивчення теоретико-методологічних, методичних основ дослідження; формування продуктивних сил та їх розміщення, умов і чинників визначеного процесу в Україні; закономірностей і принципів розміщення галузей матеріального виробництва і сфери послуг, їх територіальної організації у різних регіонах України; аналіз сучасного стану та напрямів розвитку економіки, вирішення соціальних та екологічних проблем економічних районів України, виходячи з оцінки економічної ситуації та сьогодення, орієнтуючись на економічні перспективи світової економіки.

Основними завданнями вивчення курсу «Розміщення продуктивних сил» є:

- вивчення теоретичних основ та ресурсних передумов розміщення продуктивних сил, формування і розвитку міжгалузевих комплексів;
- розкриття найважливіших закономірностей, принципів і чинників, які визначають розвиток і розміщення продуктивних сил, механізму їх впливу на територіальну організацію виробництва;
- формування збалансованого, просторового сприйняття економіки з позиції активізації людського фактору, необхідності врахування досягнень науково-технічного прогресу у вирішенні економічних, соціально-економічних та інших проблем;
- аналіз сучасного стану розміщення і територіальної організації продуктивних сил та визначення напрямків удосконалення міжрегіональних і зовнішньо-економічних зв'язків;
- визначення напрямків удосконалення державної регіональної політики як інструмента для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку України та її регіонів, підвищення рівня життя населення;
- опанування методами дослідження, що використовуються при аналізі розвитку продуктивних сил та виробничих відносин регіонів.

Після засвоєння теоретичних основ освітнього компонента здобувачі освіти повинні знати :

- теоретичні основи формування та вивчення продуктивних сил;
- сутність базових понять і термінів кожної теми (модуля)
- значення, завдання і актуальність знань з визначеного освітнього компонента, «паспортні дані» цієї науки (об'єкт, предмет, функції, завдання);
- підходи до класифікації факторів і чинників розміщення продуктивних сил (традиційні і за пріоритетністю);
- головні економічні закони, закономірності і принципи розміщення продуктивних сил;
- основні теорії і концепції розміщення продуктивних сил;
- сутність й особливості трансформації галузевої і територіальної структури господарства України на різних етапах його розвитку;
- роль територіального поділу праці у формуванні економіки регіонів та міжгалузевих комплексів;
- методи дослідження розвитку, економічного обґрунтування розміщення продуктивних сил;
- сучасний стан проблем та перспектив регіонального розвитку господарства регіонів, у тому числі високого рівня невизначеності;
- особливості і структуру зовнішньоекономічних зв'язків;
- основи становлення нових форм регіонального розвитку продуктивних сил України;
- сутність завдань, принципів і механізму реалізації (регулювання) державної регіональної політики та децентралізації регіонів України.

вміти :

- вивчати на базі виявлення та аналізу інформаційних джерел особливості сучасного стану розміщення продуктивних сил України, регіонів та визначати напрямки їх удосконалення;

- визначати вплив головних факторів, у той чи інший період часу, розвитку і розміщення продуктивних сил України, регіону тощо;
- обґрунтовувати напрямки удосконалення державної регіональної політики як інструмента для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку України та її регіонів, підвищення рівня життя населення, в тому числі в умовах високого рівня невизначеності;
- давати комплексну економіко-географічну характеристику міжгалузевих комплексів та соціального розвитку територій різних таксономічних рівнів;
- користуватись для розв'язання прикладних завдань методами економічного обґрунтування розміщення виробництва;
- працювати з різними схемами економічного планування України, їх порівнювати тощо;
- оцінювати перспективи основних напрямків зовнішньоекономічних зв'язків України, її регіонів на сучасному етапі;
- давати характеристику основних форм зовнішньоекономічних зв'язків, експортного та транзитного потенціалів України;
- оцінювати перспективи та напрями співпраці у Європейському Співтоваристві.

3. SOFT SKILLS

Після вивчення освітнього компонента «Розміщення продуктивних сил», вчителі географії можуть суттєво розвинути низку **SOFT SKILLS**, які не лише підвищують ефективність викладання, а й сприяють формуванню критичного мислення та міждисциплінарного підходу в учнів. Ось ключові навички, які варто виділити:

1. Критичне мислення

- Аналіз економічних, соціальних та екологічних чинників розміщення виробництва.
- Оцінка впливу глобалізації на регіональний розвиток.
- Вміння ставити запитання, що стимулюють дискусію: «Чому саме тут розміщено завод?», «Які наслідки для довкілля?»

2. Аналітичні навички

- Робота з картами, статистикою, графіками, демографічними даними.
- Вміння інтерпретувати просторові закономірності розміщення продуктивних сил.

3. Комунікація та аргументація

- Вміння пояснити складні економіко-географічні процеси доступною мовою.
- Проведення дебатів, рольових ігор (наприклад, «Інвестор vs Еколог»).
- Створення інтерактивних презентацій, пояснення через кейси.

4. Співпраця та командна робота

- Організація групових проєктів (наприклад, «Планування індустріального парку»).
- Вміння координувати роботу учнів у команді.
- Розвиток навичок фасилітації.

5. Управління часом та проєктне мислення

- Планування навчального процесу з урахуванням міждисциплінарних зв'язків.
- Створення навчальних проєктів, що охоплюють не тільки географію, а й економіку, екологію, соціологію.
- Вміння розподіляти ресурси та час на виконання завдань.

6. Креативність

- Використання нестандартних методів навчання: гео-квести, симуляції, інтерактивні карти.
- Розробка авторських уроків з елементами STEAM.
- Стимулювання учнів до створення власних моделей розміщення виробництва.

4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма контролю, бали
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Науково-методичні основи розміщення продуктивних сил						
Тема 1. Наукові основи освітнього компоненту "Розміщення продуктивних сил"	10	2			8	ДС/5
Тема 2. Співвідношення понять "розміщення" і "територіальна організація"	5			1	4	ДС/2
Тема 3. Науково-методичні засади дослідження розміщення продуктивних сил і регіонального розвитку	8		2	1	10	ДС/5
Тема 4. Теорії і концепції розміщення продуктивних сил	12			2	8	ДС/3
Тема 5. Закономірності, принципи та чинники розміщення продуктивних сил	10		2		4	ДС/5
Тема 6. Територіальний поділ праці – об'єктивний процес розвитку продуктивних сил	11	2	2	1	8	ДС/5
Тема 7. Енерговиробничі цикли: суть та роль у функціонально-галузевій структурі регіону	6			1	4	ДС/5
Разом за модулем 1	66	4	6	6	46	30
Змістовий модуль 2. Особливості розміщення і територіальної організації господарського комплексу України						
Тема 8. Економіка України та її галузева структура.	28	2	2	1	20	ДС,Т/15
Тема 9. Наукові основи державної регіональної політики	7	2	2	1	6	ДС/5
Тема 10. Нові форми регіонального розвитку продуктивних сил	9		2		6	ДС/5
Тема 11. Вплив зовнішньоекономічних зв'язків на розвиток і розміщення продуктивних сил України	10	2	2		10	ДС,Т5
Разом за модулем 2	54	6	8	2	42	30
Види підсумкових робіт (за потреби)						Бал
Контрольна робота						40
Інше (вказати)						
Всього годин/ Балів	120	10	14	88	8	100

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Кожна з визначених тем містить питання для додаткового, самостійного опрацювання. Питання самостійної роботи оголошуються викладачем як на лекціях, так і під час проведення практичних занять. Загалом, основне коло самостійної роботи здобувача освіти буде стосуватись наступних питань:

1. Основні макроекономічні показники.
2. Моделювання і прогнозування розвитку регіону.
3. Теорії розміщення та розвитку продуктивних сил.
4. Основні напрями вдосконалення системи регіонального управління. Процеси та наслідки децентралізації та адміністративної реформи.
5. Методологічні основи теорій розміщення продуктивних сил. Представники та наукові школи.
6. Аналіз показників регіональної соціально-економічної асиметрії регіонів України.
7. Основні принципи регіональних досліджень.
8. Теорія економічного районування (система економічних районів).
9. Законодавчо-нормативні документи з питань регіонального розвитку.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань магістрів з освітнього компонента «Розміщення продуктивних сил» здійснюється на основі результатів поточної роботи. Об'єктом оцінювання є програмний матеріал, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного контролю, або на заліку.

Максимально можлива оцінка за знання програмного матеріалу з дисципліни – 100 балів. За поточну успішність здобувач освіти може отримати максимум 60 балів, за виконання підсумкових завдань (по одній контрольній роботі за кожним із змістових модулів у тестовій формі) – 40 балів.

Теми семінарських занять сформовані із поєднання усних запитань для обговорення і практичних завдань (розрахунково-аналітичні завдання, складання картосхем, таблиць і т. д.) – оцінюються у 5 балів кожне. Практичні навички можуть бути оцінені, якщо виконані всі завдання, оформлено роботу, написані висновки.

Самостійна робота оцінюється під час усних відповідей магістрантів, семінарських занять і доповнює загальне оцінювання (до 5 балів).

Підсумкова контрольна робота (КР)

Під час виконання контрольних робіт оцінюванню підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набув здобувач освіти після опанування тем 2 теоретичних модулів. Контрольна робота проводиться у формі тестових завдань по 20 балів кожна (кожне завдання – 1 бал). Загалом здобувачі повинні виконати 2 тестові контрольні роботи та отримати 40 балів.

При оцінюванні усіх видів діяльності застосовуються такі критерії (академічна доброчесність):

Рівень знань, умінь, навичок	Критерії
5 балів (семінарське заняття)	Якщо магістрант всебічно, безпомилково і в логічній послідовності вільно розкрив теоретичне питання; самостійно і правильно виконав практичне завдання та продемонстрував знання методики його розв'язання.
4 бали (семінарське заняття)	Правильна, але недостатньо повна відповідь на теоретичне питання, або розкрив всі аспекти поставленого питання, але припустився несуттєвих помилок; володіє знанням методики розв'язання практичного завдання, припускається несуттєвих помилок.

3 бали (семінарське заняття)	Якщо магістр дав неповну відповідь на теоретичне питання або розкрив не всі аспекти поставленого питання, припустився помилок. В цілому володіє програмним матеріалом та методикою розв'язання практичного завдання, хоча є помилки.
2 бали (семінарське заняття)	Виставляється магістру, який не розкрив вузлових елементів теоретичного завдання; не володіє методикою розв'язання практичного завдання або який відмовився відповідати на питання, поставлене викладачем.

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

У разі відсутності здобувача освіти на семінарських заняттях з об'єктивних причин, він має право виконати завдання, передбачені планом семінарських занять, і одержати відповідні оцінки. Відпрацювання пропущених занять має відбутися до останнього семінарського (практичного) заняття під час індивідуально-консультативної роботи викладача.

Неформальна освіта при викладанні ОК

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_Vизнання_резул_татів_ВНУ_ім._Л.У._ред.pdf).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

У межах навчального року Університет може визнати результати навчання, набуті в неформальній та/або інформальній освіті, в обсязі не більше як 10 % загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На магістерському рівні – не більше ніж 5 кредитів.

Можливість отримати додаткові(бонусні) бали

Здобувачі освіти, які активно займаються науковою роботою, беруть участь конкурсах студентських наукових робіт можуть отримати додаткові бали:

– За участь у наукових конференціях із написанням тез (доповіді) *10 балів* (одноосібна публікація), *5 балів* (у співавторстві). Викладач ОК є науковим керівником публікації. Тема публікації дотична до тем змістовних модулів.

– Написання наукової статті у фаховому виданні категорії «Б» *40 балів*. За згоди здобувача освіти визначені бали можуть замінити тестову контрольну роботу (також оцінюється у 40 балів). Тема публікації дотична до тем змістовних модулів.

– Участь у першому (університетському) етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт *40 балів*. Тема наукової роботи дотична до тем змістовних модулів

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за результатами поточної успішності в межах 100 балів. Якщо визначений результат становить не менше 60 балів – він може бути зарахований як підсумкова оцінка з освітнього компонента (за згодою здобувача освіти). У іншому випадку, або за бажанням студента, щоб підвищити рейтинг складається залік. При цьому бали, набрані за результатами поточної роботи анулюються. Здобувач освіти заново здає залік і формує бальну оцінку (в межах 100). Таке складання заліку вважається другою прездачею.

Залік з «Розміщення продуктивних сил» проводиться у форматі усних відповідей на три запитання (перелік додається).

Максимальна кількість балів, які може набрати студент на заліку – 100 балів. Явка здобувача освіти на залік є обов'язковою.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 - 74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

Питання для залікового контролю

1. Суть терміну «продуктивні сили».
2. «Розміщення виробництва», «розміщення продуктивних сил», «територіальна організація продуктивних сил» : суть, спільні та відмінні риси.
3. Суть категорії «розміщення продуктивних сил», базові терміни.
4. Зміст і наукове трактування «територіальної організації суспільства», «територіальної організації продуктивних сил» як підсумок розміщення продуктивних сил.
5. Об'єкт, предмет і завдання науки «Розміщення продуктивних сил».
6. Характеристика терміну «Розміщення виробництва» і його роль у формуванні територіальної організації продуктивних сил.
7. Суть терміну «розміщення продуктивних сил» і його значення в територіальній організації господарського комплексу країни.
8. Територіальна структура – основа розміщення продуктивних сил та територіальної організації продуктивних сил, елементи прояву.
9. Характеристика елементів виробництва територіальної організації продуктивних сил.
10. Характеристика і роль виробничо-економічних зв'язків у розміщенні продуктивних сил.
11. Регіональна політика у сучасних процесах розміщення продуктивних сил.
12. Поясніть зміст і функції понять «розміщення» та «територіальна організація». В яких випадках ці терміни розуміють як синоніми? Принципові відмінності між ними з точки зору суспільної географії.
13. Теорії та концепції розвитку і розміщення продуктивних сил.
14. Сучасні методи дослідження розміщення продуктивних сил.
15. Основні закони і закономірності розміщення продуктивних сил.
16. Принципи розміщення суспільного виробництва.
17. Систематизація чинників розміщення продуктивних сил. Аналіз тенденцій розвитку.
18. Систематизація чинників розміщення продуктивних сил. Аналіз паливно-енергетичного та сировинного факторів.
19. Систематизація чинників розміщення продуктивних сил. Аналіз водного фактору.
20. Демографічні передумови розміщення продуктивних сил.
21. Фактор робочої сили (трудоий). Характеристика трудових ресурсів України.
22. Історико-економічні передумови розміщення продуктивних сил.
23. Форми суспільної організації виробництва, як передумов розміщення продуктивних сил.
24. Визначення природно-ресурсного потенціалу; його економічна оцінка. Паливно-енергетичні ресурси України, характеристика і розміщення.
25. Визначення природно-ресурсного потенціалу; його економічна оцінка. Рудні ресурси України, особливості розміщення.
26. Визначення природно-ресурсного потенціалу; його економічна оцінка. Нерудні ресурси України, особливості розміщення.

27. Визначення природно-ресурсного потенціалу; його економічна оцінка. Характеристика земельних ресурсів України.
28. Визначення природно-ресурсного потенціалу; його економічна оцінка. Водні та лісові ресурси України.
29. Визначення природно-ресурсного потенціалу; його економічна оцінка. Особливості розташування рекреаційних та фауністичних ресурсів України.
30. Суспільний і територіальний поділ праці: зміст понять.
31. Економічні вигоди територіального поділу праці.
32. Чинники просторових масштабів територіального поділу праці.
33. Рівні територіального поділу праці.
34. Уявлення про енерговиробничі цикли їх систему та структуру.
35. Сучасна система енерговиробничих циклів.
36. Територіально-виробниче комплексоутворення – раціональна форма розміщення продуктивних сил.
37. Економічне районування як науковий метод територіальної організації продуктивних сил.
38. Основні визначення «економічного району». Принципи економічного районування.
39. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України
40. Суть, роль і значення місцевого самоврядування.
41. Державне регулювання інвестиційної діяльності. Інвестиційна політика в Україні.
42. Напрями та принципи здійснення регіонального інвестиційного процесу.
43. Нові форми регіонального розвитку продуктивних сил України.
44. Структура господарського комплексу України. Галузі спеціалізації України у міжнародному поділі праці (світовому ринку).
45. Соціально-економічна оцінка ролі паливно-енергетичного комплексу (ПЕК). Коротка характеристика ПЕК України.
46. Вугільна промисловість України.
47. Нафтопромисловість в Україні
48. Газова галузь в Україні
49. Український комплекс чорної металургії
50. Сировинна база і принципи розміщення кольорової металургії.
51. Значення машинобудування в господарському комплексі країни. Види спеціалізації в машинобудуванні. Галузева структура.
52. Принципи, умови та чинники розвитку і розміщення машинобудівного комплексу. Галузева структура.
53. Сучасний стан, особливості розміщення та розвитку основних галузей машинобудування в Україні.
54. Галузева структура, сировинна база і принципи розміщення хімічного комплексу.
55. Огляд хімічної промисловості України.
56. Галузева структура, сировинна база і принципи територіальної організації лісового комплексу
57. Деревообробка в Україні.
58. Галузева структура, сировинна база і принципи розміщення будівельно-індустріального комплексу.
59. Динаміка будівництва в Україні. Цементна промисловість.
60. Галузева структура легкої промисловості України, коротка характеристика.
61. Рекреаційний комплекс України.
62. Зміст поняття «агропромислова інтеграція», «агропромисловий комплекс», агробізнес.
63. Характеристика рослинництва в Україні.
64. Тваринництво в Україні.

65. Харчова промисловість: галузевий склад, фактори розміщення, особливості розвитку.
66. Транспортна система України, коротка характеристика.
67. Залізничний транспорт України.
68. Автомобільний транспорт в Україні.
69. Розвиток водного, трубопровідного і повітряного транспорту України.
70. Зовнішньоекономічні зв'язки у забезпеченні регіонального розвитку продуктивних сил.
71. Форми зовнішньоекономічної діяльності та їх зміст.
72. Міжнародна торгівля України: характеристика експорту.
73. Міжнародна торгівля України: характеристика імпорту.
74. Становлення зовнішньоекономічної діяльності України в ринкових умовах.
75. Соціально-економічний розвиток Північно-Західного економічного району.
76. Соціально-економічний розвиток Карпатського економічного району.
77. Соціально-економічний розвиток Центрального економічного району.
78. Соціально-економічний розвиток Столичного економічного району.
79. Соціально-економічний розвиток Північно-Східного економічного району.
80. Соціально-економічний розвиток Донецького економічного району.
81. Соціально-економічний розвиток Придніпровського економічного району.
82. Соціально-економічний розвиток Подільського економічного району.
83. Соціально-економічний розвиток Південного економічного району.

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ– РЕСУРСИ

1. Бутко П. М. Регіональна економіка в модернізаційному форматі: підручник. К. : Центр учбової літератури. 2021. 432 с.
2. Музиченко-Козловська О. В. Соціально-економічний розвиток регіону: таблична і графічна візуалізація: посібник. Видавництво Omni Scriptum S.R.L., 2024. 228 с.
3. Нижник В. М. «Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка». 2023 р.
4. Степасюк Л. М. Степасюк, Чередніченко О. О., Нагорний В. В. Розміщення продуктивних сил: навчальний посібник. К. : НУБІП України, 2023. 448 с.
5. Чорій Ю. Ю. Соціально-економічний розвиток регіону як економічна наукова дефініція. *Економіка та суспільство*. Електронний журнал. № 57. 2023.
6. Маковецька Л. О. Розміщення продуктивних сил: навчально-методичні рекомендації для проведення практичних та семінарських занять з освітнього компоненту [навч-метод. видання]. 2023. 124 с. веб-сайт. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/22500>.

ІНТЕРНЕТ – САЙТИ

1. Бібліотека–<http://www.library.com.ua/>
2. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
3. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
4. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
5. Українське право: www.ukr.pravo.com/